

In HP 7 oktober 1969 [?]

KUNST

Toneel

Claus in vorm

Hugo Claus (40) zal het Nederlands-talig toneelrepertoire het komende seizoen met drie stukken verrijken, aan een vierde is hij bezig.

In orde van opkomst: vrijdag 8 november zal bij De Nederlandse Comedie zijn klassiek getinte drama „Vrijdag” in première gaan. Op 1 januari 1970 is de eerste opvoering van „De Spaanse Hoer”, een bewerking van De Roja's „Celestine” en ten slotte speelt De Koninklijke Vlaamse Schouwburg (Brussel) na vier jaar wachten op 4 maart Claus' nieuwste visie op Tjil Uilenspiegel, „Tand Om Tand” geheten. In voorbereiding is „Het Leven En De Werken Van Roeland De Eerste”, een science-fiction-achtige moraliteit.

„Vrijdag” (een klassiek stuk in die zin dat het principe van eenheid in plaats, tijd en actie wordt gehandhaafd, heeft als slot het verhaal van de man die, na een veroordeling wegens incestueuze handelingen met zijn dochter, het gevang verlaat en zijn vrouw zwanger van een of andere buurjongen aantreft. Dat doet qua thema en sfeer allemaal sterk denken aan Claus' eerste roman „De Metsiers” en zijn eerste toneelspel „Een Bruid In De Morgen”.

Claus: „Inderdaad doet het er enigszins aan denken: ook hier is er sprake van één gezin in een vrij grote kring”. Man en vrouw spelen „quitte”, moreel gesproken dan, en schrijver Claus rekent af met een volgens hem dubieuze christelijke moraal: „Het stuk heet daarom „Vrijdag”, aangezien vrijdag oorspronkelijk „dag-van-vrijen” betekende. De christelijke moraal veranderde deze heidense betekenis in „dag-van-boete”. („Ge weet: door Paulus kreeg seks de bijsmaak van zonde, elementaire passies werden door hem en zijn volgelingen vertroebeld.”)

Spelers in „Vrijdag”: Elisabeth Andersen, Paul Cammermans, Kitty Courbois en in de hoofdrol Fons Rademakers. Regie: Hugo Claus.

HP: „Grappig, Rademakers regisseerde uw films. Is het voor u geen gek gevoel nou eens hem te regisseren?”

Claus: „Haha, tja... Leedvermaak, hè...”

Toch moet men in dat gevoel van leedvermaak niet de voornaamste reden zien waarom Claus de regisseur van „Het Mes” en „De Vijanden” deze hoofdrol toebedeelde. Claus schreef zijn stuk oorspronkelijk in dialect, transposeerde het in Nederlands met Vlaamse intonatie (een experiment) en bedacht daarom Rademakers, die uit Roosendaal komt, met de rol.

„De Spaanse Hoer” zal geregisseerd worden door Ton Lutz. Het behelst een

Auteur Claus (l.), hoofdrolspeler Rademakers

reeks varianten op De Roja's „Celestine” (plus minus midden 15e eeuw), volgens Claus: „De moederkerk van het westers toneel”. De Haagse Comedie speelde er indertijd, zegt de auteur, „een soortement Beste Uit Reader's Digest” van, namelijk een bewerking van de Engelman James Madde. Claus' bewerking plaatste tien spelers in 22 taferelen.

„Tand Om Tand” werd reeds vier jaar geleden geschreven. Claus wilde perse dat het stuk in Vlaanderen opgevoerd zou worden: „Ze waren weer eens bang dat het herrie zou veroorzaken”. Het stuk, fel fulminerend tegen het Vlaams katholiek nationalisme, speelt in de toekomst: een popidool komt in opstand tegen het verstarde Vlaanderen met alle uitwassen vandien. Het spel werd eigenlijk door Claus geschreven uit onvrede met zijn voor Leidse studenten geschreven openluchtpspel „Tjil Uilenspiegel”, naar De Coster's classic. De Vlaming Walter Tillemans voert de regie, de muziek zal van de Nederlander Willem Breuker zijn.

„Het Leven En De Werken Van Roeland De Eerste” is eigenlijk een spel over „Het Leven En De Werken Van Leopold De Tweede”, de Belgische koning die de Kongo verkocht. Een scherpe satire tegen de man die naam gaf aan de ridderorde die Claus al op zijn vijf-en-twintigste levensjaar mocht ontvangen. Hij is Ridder In De Orde Van Leopold De Tweede.

HP: Wat vertelt u me nou?

Claus: „Tja, men schijnt mij kennelijk enige betekenis voor het Vlaamse cultuur toe te kennen, en juist tegen die man, die Leopold, keer ik mij nu.”